

בטיחות בגני הילדים

1. כללי

- 1.1 גני הילדים אמורים לשמש מקום בטיחותי עבור ילדי הגן וצוות הגן, הן מההיבט הפיזי, כלומר העדר מפגעים וליקויי בטיחות, והן מההיבט של הפעילות המאורגנת על-ידי מנהלת הגן.
- 1.2 מנהלת הגן היא האחראית הכוללת לבטיחות בגן והיא הנושאת באחריות לביצוען של כול הנחיות הבטיחות, כפי שהן מועברות על ידי קצין הבטיחות של העירייה או/ו מנהל הבטיחות של מוסדות החינוך בעירייה, על פי ההנחיות הקיימות במשרד החינוך, באמצעות קצין הבטיחות המחוזי.
- 1.3 הקפדה על ביצוע נוהלי הבטיחות אמורה לשמור על בטיחותם של ילדי הגן ולמנוע תאונות בגן הילדים.
- 1.4 בהתאם לתכנית העבודה של מבקרת העירייה לשנת 2013, נערכה ביקורת בנושא הבטיחות בגני הילדים.

2. תכנית הביקורת

- 2.1 הביקורת בחנה את התכנון, הארגון והניהול של הבטיחות בגני הילדים. הנושאים העיקריים שנבחרו לבדיקה על-ידי הביקורת הם:
 - 2.1.1 חניכת הצוות הפועל בגן הילדים ומתן הנחיות מקצועיות.
 - 2.1.2 עריכת מבדקי בטיחות שוטפים בגני הילדים.
 - 2.1.3 מתן אישורי בטיחות שנתיים לגני הילדים.
 - 2.1.4 עריכת מבדקים למתקני המשחקים בגני הילדים והנפקת אישורי בטיחות.
 - 2.1.5 תיקון הליקויים הבטיחותיים שהתגלו במבדקי הבטיחות השונים.
 - 2.1.6 סיור בגני ילדים כמדגם להתרשמות חזותית בנושא הבטיחות.

3. סיכום הביקורת

- 3.1 בתום הביקורת נדונו ממצאיה עם סמנכ"ל קהילה, מנהל אגף החינוך, מנהלת המחלקה לגיל הרך, מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות חינוך, ומנהל הבטיחות במוסדות החינוך. הערותיהם לממצאי הביקורת מובאות בגוף הדוח.
- 3.2 מנהל אגף החינוך מציין כי צריכה להיקבע מדיניות ארגונית ברורה בנוגע לבעלי התפקידים באגף החינוך ובאגף שפע, האחראים על הטיפול בליקויים הבטיחותיים.

בטיחות בגני הילדים

מדיניות זו צריכה להיות מלווה במדיניות תקציבית ברורה הכוללת סדרי עדיפויות לביצוע.

האחריות לבטיחות בגני הילדים צריכה להיות ברורה לכול בעלי התפקידים הנושאים באחריות זו מכורח תפקידם.

3.3 מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך ומנהל הבטיחות במוסדות החינוך מעידים, כי בשנים האחרונות חל שיפור ניכר בטיפול הממוקד בגני הילדים בכול הנוגע לתיקונים ושיפוצים במבני גני הילדים שחלקם נוגעים לליקויים או מפגעים בטיחותיים. הדבר בא לידי ביטוי גם בהיקפי התקציבים המיועדים למטרות אלו שגדלו באופן משמעותי.

3.4 לאחרונה נקלטו ביוזמתו של מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך שני עובדים מקצועיים באמצעות חברת כוח אדם המטפלים בתיקון הליקויים והמפגעים המאותרים במוסדות החינוך. כתוצאה מכך, ביצוע עבודות התיקונים נעשה בזמן קצר יותר וללא תלות במחלקה לתחזוקת מבני ציבור כבעבר.

3.5 מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך סבור שיש לערוך הפרדה בין הטיפול בנושא השיפוצים במוסדות החינוך ובין התחזוקה השוטפת, כך שכול נושא יקבל את ההדגשים שלו.

3.6 מנכ"ל העירייה מורה על ביצוע שינוי מהותי ברמת המודעות לבטיחות בגני הילדים ובדרך בה הממונים על הנושא בכול הדרגים מגיבים לאירועים חריגים בתחום זה.

על פי הנחייתו, הנהלת אגף החינוך תכין תכנית אופרטיבית מקיפה שתכלול את כול הליקויים ותהליכי העבודה לתיקונם, בציון סדרי העדיפויות. פניות לאישורי תקציב תיעשנה מבעוד מועד, כך שנוכל להציג את הנדרש לפני פתיחת שנת הלימודים.

בנוסף, ייערכו תחקירים בכול מקרה של אירוע בטיחות חריג בגן הילדים (כולל תאונה). התחקיר יכלול ביקור בגן הילדים לשם בדיקה של עמידה בתקנים ובנוהלי משרד החינוך.

ביקורות שוטפות תיערכנה פעמיים בשנה בכול אחת מכיתות הגן ותתועדנה בטופס בקרה, תוך כדי בחינת תופעות חוזרות. תינתן הדרכה במסגרת כינוסים של צוותי הגן.

3.7 הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך שותף לממצאי דוח הביקורת ולהמלצותיה, וסבור כי קיימות בעיות בתחום הבטיחות בגני הילדים שיש לפתורן.

4. כללי

4.1 באופן כללי, ממצאי הביקורת בתחום הבטיחות בגני הילדים מעלים תמונת מצב לפיה, הנושא שהינו בעל חשיבות ממדרגה ראשונה, אינו זוכה לטיפול יסודי וממוקד.

בטיחות בגני הילדים

4.2 הנחיות משרד החינוך הקיימות בתחום זה אינן מבוצעות במלואן, וגם כאשר הן מתבצעות הן אינן מתועדות או שהן מתועדות באופן חלקי בלבד, כך שלא ניתן לדעת מה נבדק ומה היו ממצאי הבדיקה.

4.3 רמת המודעות לנושא זה בקרב **כול השותפים והאחראיים** לבטיחות בגני הילדים, על פי התרשמותה של הביקורת, גם אם היא קיימת, אינה גבוהה כפי שמתבקש.

4.4 הביקורת סבורה, שיש לטפל בנושא זה באופן שיטתי ומלא על מנת להקיף את כלל ההנחיות הנוגעות לבטיחות הילדים וצוותי ההוראה בגני הילדים ולאפשר פעילות בטוחה בגני הילדים ומניעתן של תאונות.

5. ההיבט החוקי

5.1 הבסיס החוקי שעליו התבססה הביקורת בדוח זה הוא חוזר מנכ"ל משרד החינוך בנושא: "**הבטחת הבטיחות בגן הילדים**" - התשס"ח/3 (ב), מנובמבר 2007.

5.2 בחוזר זה מפורטים הגורמים האחראיים לבטיחות בגן הילדים, סדרי הפעולות שעליהם לבצע במטרה לשמור על בטיחות ילדי הגן והצוות החינוכי והנחיות מקצועיות בכול התחומים הנוגעים לבטיחות בגן הילדים.

6. אחריות הרשות המקומית

6.1 באחריותה של הרשות המקומית יחד עם הנהלות מוסדות החינוך, להבטיח את בטיחותם של התלמידים ושל הבאים בשערי המוסד החינוכי.

6.2 הרשות המקומית אחראית לתקינות המבנים, המתקנים והחצרות הכלולים בשטח הגן ובדרכי הגישה אליו. באחריותה להפעיל את השירותים השונים כדי לתקן או להסיר מפגעים העלולים לגרום תאונות.

6.3 הרשות המקומית תתכנן בדק בית, שיפוצים ותיקונים בטיחותיים במוסדות החינוך שבבעלותה באופן שוטף, ובעיקר להבטחת ביצועם בחופשות ובפגרת הקיץ.

6.4 הרשות המקומית תפעיל בעדיפות עליונה וללא דיחוי את שירותיה, כגון: שירותי החזקה ובדק בית, שירותי תברואה ושירותי הנדסה, כדי לתקן או להסיר מפגעים העלולים לגרום לתאונות במוסדות החינוך.

6.5 הרשות המקומית תגבש ותיישם תכנית לסילוק מפגעים ולביצוע פעולות מתקנות במבנים, בתשתיות, בחצרות ובמתקנים במוסד החינוכי ובסביבתו המיידית. התכנית תיערך בשיתוף עם הנהלת המוסד החינוכי.

6.6 כמו כן, אחראית הרשות המקומית לפתיחת שנת הלימודים החדשה ללא תקלות ומפגעי בטיחות עקב בנייה, שיפוצים ותיקונים בכיתות ובחצרות של גני הילדים.

בטיחות בגני הילדים

- 6.7 הרשות המקומית אחראית לביצוע סקר שנתי להערכת הסכנות בגני הילדים הפועלים בתחומה, או אלו שנמצאים בבעלותה, ולשתף פעולה עם הנהלות מוסדות החינוך בכול הקשור לתכנון שנתי ורב שנתי של פעולות מתקנות ומונעות.
- 6.8 באחריותה של הרשות המקומית לטפל במפגעי בטיחות שהובאו לידיעתה על ידי הנהלות מוסדות החינוך או הגורמים האחראים על הבטיחות במוסדות החינוך.
- 6.9 הרשות המקומית תפעל לקיום הנחיותיו של הממונה על הבטיחות בלשכה המחוזית של משרד החינוך.
- 6.10 הרשות המקומית תודיע בכתב לממונה על הבטיחות בלשכה המחוזית על ביצוען של ההמלצות המופיעות בדוח הביקורת של יועצי הבטיחות.

7. אישור בטיחות

- 7.1 בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך, באחריות העירייה להעביר אישור בטיחות לכול גן ילדים מדי שנה עד ה-15 בחודש אוגוסט שלפני תחילת שנת הלימודים, לידי מנהל הבטיחות במשרד החינוך במחוז באמצעות קב"ט מוסדות החינוך הרשותי.
- 7.2 מנהלת הגן אמורה לקבל מהעירייה עותק של אישור הבטיחות חתום ומעודכן על ידי הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך.

8. מינוי ממונה על הבטיחות במוסדות החינוך

- 8.1 כדי להבטיח ולייעל את הטיפול בקידום נושאי הבטיחות וכדי למנוע מפגעי בטיחות במוסדות החינוך, על הרשות המקומית למנות מנהל בטיחות במוסדות החינוך מוסמך שיונחה על ידי קב"ט מוסדות החינוך הרשותי.
- 8.2 הרשות המקומית תפעל בהתאם להנחיותיו של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך.
- 8.3 בשנת 2002 מינתה העירייה ממונה על הבטיחות במוסדות החינוך. בפועל, אחריות בנושא זה הוטלה עליו גם בנוגע לצהרונים ולמועדוניות הפועלים במוסדות החינוך השונים, וכן על המרכזים הקהילתיים.
- 8.4 תפקידיו של מנהל הבטיחות הינם:
- 8.4.1 קיום מבדק בטיחות המוסד החינוכי פעם בשנה ומתן דוח סיכום.
- 8.4.2 מעקב אחר תיקון הליקויים ושיפור הבטיחות במוסדות החינוך לפי תכנית עבודה שנתית.
- 8.4.3 חניכה ומתן הנחיות מקצועיות לצוות הגן בכול הקשור להיבטים הבטיחותיים הפיזיים והארגוניים בגן.

בטיחות בגני הילדים

- 8.4.4 מתן אישור בטיחות לגן הילדים מדי שנה עד ה-15 באוגוסט והעברתו למשרד החינוך. אישור זה מבוסס על מבדקי בטיחות בתחומים השונים.
- 8.4.5 קיום קשרי עבודה עם בעלי התפקידים הבאים: מהנדס העיר, מנהל אגף החינוך ומנהלי מחלקות החינוך, ממוני בטיחות הפועלים מטעם הרשות המקומית ובעלי תפקידים נוספים שתחומי פעולתם משפיעים על הבטיחות של מוסדות החינוך.
- 8.4.6 קיום קשר מקצועי עם ממונה הבטיחות המחוזי של משרד החינוך ועם מנהלי מוסדות החינוך הפועלים ברשות והתעדכנות בהנחיות משרד החינוך המתפרסמות מעת לעת.
- 8.5 פעילותו של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך התקיימה ללא סיוע של שירותי מזכירות, בהעדר תוכנה תומכת ובתקציבים מוגבלים ביותר.
- 8.6 עם זאת, לדברי הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, בשנים האחרונות חלה עלייה ברמת המודעות לנושא הבטיחות בקרב הגורמים הנוגעים לדבר, הן ברמת ההנהלה והן ברמת האנשים הפועלים בשטח.
- 8.7 מנהל הבטיחות במוסדות החינוך נדרש למלא דוח ביקורת על תנאי הבטיחות בגן, ולציין לפי מיטב שיקוליו המקצועיים את פירוט המפגעים הבטיחותיים ואת דרגת חומרתם ולהמליץ על הדרכים לסילוקם. פעולותיו של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך תהיינה בהתאם להוראות כול דין ובהתאם לנהלים המפורסמים מעת לעת על ידי המדינה.
- 8.8 מנהל הבטיחות במוסדות החינוך מדגיש כי במקרה שקיימת סכנה בשל מפגע בטיחותי בגן הילדים הוא בהחלט פועל להרחקתו או/ו להרחקת ילדי הגן וצוות הגן ממקום המפגע עד לסילוקו.
- יחד עם זאת, לעתים נדרשת חוות דעת של יועץ מקצועי בתחום ספציפי. במקרה כזה תפקידו של מנהל הבטיחות היא לזמן את איש המקצוע ולקבל ממנו חוות דעת מקצועית בהתאם, הכוללת המלצות לדרכי הפעולה.
- 8.9 ממצאי הבדיקה או הביקורת של הבטיחות בגן הילדים וההמלצות על דרכי הפעולה הנדרשות לסילוק המפגעים הבטיחותיים יסוכמו בדוח ביקורת שישלח אל הקב"ט העירוני ואל הרשות המקומית.
- 8.10 לדברי מנהל הבטיחות במוסדות החינוך, קציני הבטיחות (הקב"טים) במחלקת הביטחון בעיריית בת ים אינם מעורבים בדוחות ביקורת אלו, ומיודעים רק במקרה שממצאי דוח הביקורת נוגעים לתחום אחריותם, כגון: בנושאי כיבוי אש או גדרות היקפיים של גן הילדים.

9. קיום מבדק בטיחות שנתי

9.1 בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך, על מנהל הבטיחות לבצע מבדק בטיחות פעם בשנה, בכול אחד מגני הילדים ולהוציא דוח סיכום. מבדק זה אמור להתריע על ליקויים בטיחותיים בגן הילדים באם קיימים ולהוות בסיס להכנתה של תכנית עבודה שנתית לתיקונם בהתאם לסכנה הטמונה בהם. כלומר, קביעת סדרי קדימויות לתיקונם.

9.2 הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך התלווה לנציגי משרד החינוך שערכו את המבדקים הבטיחותיים בגני הילדים, ובמקביל השלים ביוזמתו את המבדקים הבטיחותיים בגני הילדים בהם לא התקיימו מבדקים אלו על ידי משרד החינוך.

9.3 הביקורת מצאה כי המבדקים הבטיחותיים שנערכו בגני הילדים בשנים תשע"א ו-תשע"ב (ספטמבר 2010 - יוני 2012), ביוזמת הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, תועדו באופן ממוחשב.

9.4 אולם, עותקים ממבדקים אלו לא הופצו בקרב האחראים על הנושא, להוציא מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך. לדבריו של מנהל הבטיחות במוסדות החינוך, ניתנה לו הוראה מהממונים עליו שמבדקים אלו לא יופצו. הדבר מנוגד לנוהל משרד החינוך המחייב הפצתם של מבדקים אלו לגורמים האחראים.

9.5 מנהל הבטיחות במוסדות החינוך מעדכן כי בשנת תשע"ג בוצעו מבדקי בטיחות בכול גני הילדים. עותקים ממבדקים אלו מופצים בקרב האחראים באגף החינוך ובחטיבת הקהילה, אולם לא בקרב מנהלות גני הילדים.

10. תיקון הליקויים לפי תכנית עבודה שנתית

10.1 באחריותו של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך להכין תכנית עבודה לתיקון של כלל הליקויים בדגש על טיפול בליקויים המוגדרים בקדימות 1.

10.2 כמו כן, עליו לעקוב אחר תהליך ביצוע העבודה בכדי לעמוד בלוח הזמנים עד לפתיחת שנת הלימודים.

10.3 הביקורת לא מצאה כול תכנית עבודה שנתית לתיקון ליקויי הבטיחות ושיפור הבטיחות המבוססת על מבדקים אלו.

11. חניכה ומתן הנחיות מקצועיות

11.1 הביקורת מצאה כי הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך השתתף בכנסים שנערכו למנהלות גני הילדים והסייעות לפני פתיחת שנת הלימודים, במטרה להעביר להן את ההנחיות העיקריות והדגשים בשמירה על בטיחות הילדים והימנעות מתאונות בגן הילדים. בנוסף, ביקר בגני הילדים ביוזמתו ועל פי הזמנה של מנהלות גני הילדים על מנת ליעץ להן בענייני בטיחות שהתעוררו.

בטיחות בגני הילדים

- 11.2 בחוברת הנהלים וההנחיות שחולקה מדי שנה בפתחת שנת הלימודים למנהלות הגנים על ידי מנהלת המחלקה לגיל הרך, נכללו גם הנחיות הנוגעות לבטיחות בגני הילדים, ובכללן, בטיחות של מתקני המשחקים בעריכתו של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך. הנספחים להנחיות אלו כללו הוראה מפורשת למנהלות גני הילדים לבצע בדיקה חזותית חודשית של מתקני המשחקים ולציין בטופס המתאים את ממצאי הבדיקה.
- 11.3 אולם, הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך לא ביצע כול מעקב ובקרה אחר ביצוע הוראה זו, ולפיכך אין הביקורת יודעת האם מנהלות גני הילדים ביצעו הוראה זו ואם בוצעה האם בוצעה כנדרש ובתדירות חודשית.
- 11.4 בנוסף לכך, הפיץ הממונה על הבטיחות בגני הילדים למנהלות גני הילדים טופס "ביקורת מפגעי בטיחות בגן". בטופס זה נדרשו מנהלות הגנים לבצע ביקורת בהתאם לסעיפים השונים: דלתות, חלונות, חשמל, תקרות, כיבוי אש, חצר הגן וגדרות. לא ברור מטופס זה מהי התדירות הנדרשת ממנהלות גני הילדים לביצוע ביקורת זו.
- 11.5 הביקורת לא מצאה כול תיעוד לכך שהממונה על הבטיחות ערך בקרה ומעקב אחר ביצוע הנחייה זו על ידי מנהלות גני הילדים. אי לכך, לא ניתן לדעת אם אכן ביקורת זו בוצעה כנדרש ובאיזו תדירות.
- 11.6 יתרה מכך, במידה שבוצעה ביקורת זו ובמהלכה נמצאו ממצאים המעידים על ליקויים בטיחותיים, לא נמצא כול תיעוד לכך שהם דווחו וטופלו כנדרש.
- 11.7 בהמשך לביקורת כיבוי אש שנערכה על ידי איגוד ערים לשירותי כבאות והצלה בת-ים-חולון, הפיץ הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך הנחיות למנהלות גני הילדים הכוללות בדיקת המצאותן של מטפי כיבוי אש ותקינותם וכן בדיקת המצאותן של גלגלון כיבוי אש ותקינותו.
- 11.8 הביקורת לא מצאה תיעוד לכך שמנהל בטיחות מוסדות החינוך ערך בקרה ומעקב אחר ביצוע הנחיות אלו על ידי מנהלות גני הילדים.
- 11.9 כמו כן, לא נמצא מסמך המתעד את ממצאי הבדיקה ואת הטיפול בליקויים הבטיחותיים שהתגלו בעקבותיה בגני הילדים השונים.
- 11.10 מעת לעת בהקשרים של חגים ומועדים (כגון: לקראת חג החנוכה, פורים או ל"ג בעומר) הפיץ הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך למנהלות גני הילדים (ולמנהלי מוסדות החינוך בכלל) הנחיות הנוגעות למועדים אלו. כמו כן, הופצו על ידו הנחיות בטיחות הנוגעות לפעילות ילדי הגנים על מתקני המשחקים ובסביבתם.

בטיחות בגני הילדים

11.11 על פי חוזר מנכ"ל משרד החינוך, יש לקיים בדיקה על מנת להפיק לקחים מאירוע בטיחות או תאונה בגן הילדים במסגרתה ייבדקו הסיבות שהובילו לאירוע, וכן התשתיות, סוג הפעילות, הפיקוח, הבקרה והמיומנות של בעלי התפקידים. בעקבות הבדיקה יש להפיק לקחים ולקבוע מעשים שיינקטו למניעת אירועים בעתיד.

11.12 מנהל הבטיחות במוסדות החינוך ציין בפני הביקורת כי במקרים מסויימים נערכה בדיקה זו בעל פה יחד עם צוות הגן, ובמקרים בודדים נערך דיון שסוכם בפרוטוקול יחד עם מנהלת המחלקה לגיל הרך ומפקחת משרד החינוך. בהתאם לממצאי הבדיקה הופקו לקחים, כגון: הוצאת מתקן משחקים או תיקונו ועד אז מניעת השימוש בו על ידי ילדי הגן, הערה לצוות הגן בדבר השגחתם על ילדי הגן והימנעות מהתעסקות בעניינים אחרים תוך כדי הפעילות בגן הילדים ובעיקר בזמן הפעילות בחצר הגן.

11.13 לטענתו של מנהל הבטיחות במוסדות החינוך, שיעור פגיעות הילדים במוסדות החינוך כתוצאה ממפגעי בטיחות נע בין 1% ל-3%. יתר הפגיעות מיוחסות לגורם האנושי.

12. מתקני המשחקים בגני הילדים

12.1 תקן מתקני המשחקים לילדים מספר 1498 משנת 1994 של מכון התקנים קובע כי האחריות להצבת מתקני משחקים ולהפעלת מערך תחזוקה לפי התקן חלה על בעל המקום. קרי, בגני הילדים על הרשות המקומית.

12.2 התקן מפרט את הדרישות הנוגעות למתקנים עצמם: מבנה המתקן, החומרים שהוא עשוי מהם ובטיחותו הכללית, תחזוקת המתקנים ובדיקתם, סימון המתקנים, מיקום המתקנים ומיקום אתר המשחקים ועוד.

12.3 התקן מחייב ביצוע בדיקות בטיחות למתקני המשחקים בשלוש רמות:

12.3.1 **בדיקה חזותית חודשית** - המבוצעת על ידי נציג מטעם בעל התקן, כלומר הרשות המקומית, שהוסמך לכך. מטרתה לבדוק את שלמות המתקנים, החלקים, טיב החיבורים והשרשראות של הנדנדות, את החיבורים לקרקע ואת האמצעים מתחת למתקנים ובסביבתם.

12.3.2 **בדיקה שנתית** - זוהי הבדיקה העיקרית של כלל המתקנים המבוצעת אחת לשנה על ידי בדיקה של מהנדס מכונות מורשה או של מהנדס אזרחי מורשה שהוכשר לכך במכון התקנים הישראלי.

12.3.3 **בדיקה תקופתית** - הבדיקה מתבצעת על ידי מעבדה מוסמכת לבדיקת מתקני משחקים של מכון התקנים הישראלי או מעבדה שאושרה לבדוק מתקני משחקים מטעם מכון התקנים, אחת לשלוש שנים.

בטיחות בגני הילדים

12.4 מכון התקנים הוא הגוף המקצועי האחראי למתן אישורי העמידה בתקן, ובסמכותו להכשיר ולהסמיך גופים אחרים לערוך את הבדיקות התקופתיות, הנדרשות לפי התקן.

12.5 לפי חוק התקנים, התשי"ג-1953, האחריות לאכיפת תקנים רשמיים בכלל והתקן למתקני משחקים בפרט מוטלת על מנהל תקינה במשרד התמי"ת.

12.6 הביקורת מצאה, כי אף על פי שלטענת מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך, מתבצעת בדיקה חזותית של מתקני המשחקים בחצרות גני הילדים באמצעות עובד המחלקה, אין תיעוד לביצוע בדיקות אלו ואף לא ברור מהי שכיחותן, והאם הן מבוצעות בהתאם לתקן.

12.7 הבדיקה השנתית של מתקני המשחקים בגני הילדים מתבצעת מדי שנה ע"י חברה חיצונית "גבי שואף". התיעוד הנוגע לבדיקה מצוי ב-"תיק הגן" המצוי ברשותו של מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך. התיק כולל בנוסף גם את תמונות המתקנים ואישור התקנה ראשוני של מכון התקנים.

12.8 אישורי הבטיחות למתקני המשחקים אינם נמסרים לידי מנהלות גני הילדים או לכול גורם אחר באגף החינוך או בעירייה. הביקורת סבורה כי המצאת עותקי האישורים לידי מנהלות גני הילדים תעצים את תחושת האחריות והמודעות שלהן לצורך בבדיקת מתקני המשחקים ולמעקב ודרישה אחר ביצוע התיקון הנדרש.

13. אישורי בטיחות שנתיים לגני הילדים

13.1 בגני הילדים, כבכול מוסד חינוכי, נדרשת בדיקה והנפקת אישורי בטיחות, כך על פי חוזר מנכ"ל משרד החינוך. (ראה סעיף 6 לעיל).

13.2 לצורך הנפקת אישור הבטיחות, נדרשת בדיקתם ואישורם של סדרת בעלי מקצוע, כול אחד בתחומו, כמו, למשל: אישור על תחזוקת מתקני חשמל ומערכת החשמל ע"י חשמלאי מוסמך, אישור על מוכנות אמצעי כיבוי למניעת דליקות, אישור מעבדה מוסמכת לבדיקת עוצמת קרינה במידה שנמצאות אנטנות סלולריות/שנאים חשמליים בקרבת הגן, אישור מעבדה מוסמכת לתקינותם של מתקני המשחקים ועוד.

13.3 הביקורת בדקה באופן מדגמי את אישורי הבטיחות של 10 כיתות גן מסך 117 כיתות גן שפעלו בשנה"ל תשע"ב. ממצאי הבדיקה העלו כי:

13.3.1 מתוך 10 גני ילדים שנבדקו נמצא כי רק לגן אחד הוצג אישור כנדרש.

האישור מצוי במחשבו של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך.

13.3.2 לטענתו של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, הסיבה לכך שלא נמצאו אישורי הבטיחות לגני הילדים היא בשל בעיית מחשוב - הנתונים נמחקו מהמחשב.

בטיחות בגני הילדים

לדבריו, הוא ישלים את כול הנדרש. בידי מנהל הבטיחות לא היו מסמכים נוספים/אחרים שיעידו כי אכן בוצעו מבדקים שנתיים בכול גני הילדים, ובהתאם לכך הונפקו האישורים הבטיחותיים השנתיים.

13.3.3 הסתבר כי התיעוד היחידי לנושא אישורי הבטיחות השנתיים של גני הילדים הינו קובץ ממוחשב, המצוי במחשבו של מנהל הבטיחות במוסדות החינוך. לא נמצא כול תיעוד לבדיקה ואישור של כול בעלי המקצוע האמורים לקחת חלק בתהליך האישור (כיבוי אש, חשמלאי וכו').

13.3.4 לדברי הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, כול האישורים שעל בסיסם הונפק על ידו אישור הבטיחות, אינם מצויים ברשותו, לא פיזית ולא סרוקים במחשבו. האישורים נותרים בידי מבצעי הבדיקות (למעט אישור מעבדה על בטיחות מתקני המשחקים). אי לכך, לא ניתן היה לבדוק האם אישורים אלו אכן הונפקו למנהל הבטיחות בטרם הוצא אישור הבטיחות לגן הילדים.

13.3.5 יתרה מכך, בהעדר אסמכתאות מגבות לא ניתן לאמת כי אכן בוצעו כול הבדיקות הנדרשות על ידי מכלול בעלי המקצוע על מנת לוודא כי בגן הילדים אין ליקויים בטיחותיים המסכנים את הוהים בו או שקיימים ליקויים כאלו שיש לתקנם בטרם תחל שנת הלימודים.

13.3.6 כאמור לעיל, עותק מאישורי הבטיחות השנתיים ואף עותק מאישורי הבטיחות של מתקני המשחקים בחצרות גני הילדים לא הועבר לידי מנהלות גני הילדים ו/או מנהלת המחלקה לגיל הרך.

13.3.7 הביקורת סבורה כי מן הראוי שאישורים אלו יהיו מצויים גם ברשות מנהלות גני הילדים ו/או מנהלת המחלקה לגיל הרך. המצאת האישורים לידי מנהלות גני הילדים תטמיע את תחושת האחיות והמודעות שלהן למעקב אחר תיקון ליקויי הבטיחות בגן הילדים ולבדיקת תקינותם של מתקני המשחקים.

13.3.8 בבדיקה חוזרת שנערכה בסוף פברואר 2013 נמצא כי לשנת הלימודים תשע"ב קיימים אישורי בטיחות שנתיים לכול גני הילדים פרט לגן אחד (גן השייטים), שכלל לא קיים ברשימת גני הילדים במחשבו של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך.

13.3.9 בהתאם לדיווח שמסר הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך אישורי הבטיחות לשנת הלימודים תשע"ג נשלחו למשרד החינוך באיחור עם התניות מכיוון שהיו חסרים אישורים.

12.3.10 בשנת הלימודים הנוכחית תשע"ד, אישורי הבטיחות עדיין לא הונפקו בצורה מלאה, אלא הוכנו אישורים חלקיים בלבד.

בטיחות בגני הילדים

12.3.11 לסיכום, מבדיקה זו של אישורי הבטיחות השנתיים לגני הילדים ניתן לומר כי למרות היותו של הנושא חשוב ממדרגה ראשונה, ומטרתו להגן על בטיחותם של הילדים בגני הילדים וצוותי ההוראה השוהים במבנים אלו, הוא לא טופל באופן יסודי ושיטתי ובהעדר תיעוד חיוני לבדיקות שבוצעו.

12.3.12 הביקורת התרשמה כי אין לדעת בוודאות כי הבדיקות שעל העירייה לבצע על מנת לשמור על בטיחות הילדים בגני הילדים וצוותי ההוראה אכן בוצעו כראוי ובתדירות הנדרשת. הדבר עלול לחשוף את השוהים במבנים אלו לתאונות שניתן היה בחלק המקרים למנוע אותן באמצעות בדיקות אלו.

12.3.13 לדעת הביקורת, יש לסרוק את כול האישורים המתקבלים מהגורמים המוסמכים השונים ולאגד לכלל קובץ אחד את אישוריו של כול גן ילדים בנפרד.

12.3.14 לטענת מנהל הבטיחות במוסדות החינוך, במהלך שנות עבודתו בתחום זה הוא היה אחראי לקידום של נושאים רבים בתחום הבטיחות במוסדות החינוך, שבחלקם עיריית בת ים הייתה חלוצה, כגון:

12.3.14.1 ביצוע סקר מקיף בשיתוף המשרד לאיכות הסביבה בנושא האסבסט במוסדות החינוך, וכתוצאה מכך הסרתם של כול גגות האסבסט שהיו קיימים במוסדות אלו.

12.3.14.2 הדרישה לבדיקת מכון התקנים את מתקני המשחקים בחצרות גני הילדים באמצעות מכון התקנים (תקן 1498).

12.3.14.3 חיפוי ארגזי חול מבטון וציפויים במסגרות עץ.

14. ביצוע ביקורות בטיחות בגני הילדים ע"י משרד החינוך

14.1 משרד החינוך, מרכז בטיחות ביטחון ושעת חירום במחוז ת"א, מבצע מעת לעת ביקורות בטיחות יזומות בגני הילדים בבת ים. הביקורות הנערכות באופן אקראי, אינן מקיפות את כול גני הילדים ואף לא קיימת אחידות במספר הביקורות הנערכות בגני הילדים מדי שנה בשנה. כך, למשל, בשנת 2011, ערך המשרד 36 ביקורות בגני הילדים, ובשנת 2012 - נערכו 13 ביקורות בלבד.

14.2 בתום כול אחת מהביקורות נערך דוח סיכום מבדק בגן הילדים - הבטחת תנאים בטיחותיים במוסדות החינוך, בפורמט הזהה לטפסים המשמשים בנושא זה את מנהל הבטיחות במוסדות החינוך בבת ים.

בטיחות בגני הילדים

14.3 מעיון בדוחות המבדק של משרד החינוך עולה כי באופן גורף לא מוצגים בעת ביצוע המבדק למבצע הבדיקה אישורי הבטיחות למתקני המשחקים בגני הילדים (בדיקה חודשית, שנתית או תלת שנתית), אישורי בדיקת מערכות החשמל ומתקני החשמל ואישורי כיבוי אש. ההערה הנרשמת על ידי הבודק היא: "לא קיים/לא הוצג". הביקורת לא קיבלה כול התייחסות לעניין זה מהממונה על הבטיחות במוסדות החינוך.

14.4 דוחות הבדיקה מופנים לטיפולו של מנהל אגף החינוך בעיריית בת ים ועותקים מהם נמסרים גם למנהלות גני הילדים שנבדקו, לממונה על בטיחות מוסדות החינוך בעיריית בת ים, למנהל אגף שפע ולסמנכ"ל תפעול.

14.5 מבדיקה ושיחה עם מנהל בטיחות מוסדות החינוך, הביקורת מתרשמת כי לא מתקיים מעקב מסודר ושיטתי אחר הטיפול והתיקון של ליקויי הבטיחות המפורטים בדוחות והמצריכים תיקון, זאת למרות שאחת המשימות המוטלות על הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך היא קיום מעקב אחר תיקון ליקויי הבטיחות ושיפור הבטיחות על פי תכנית עבודה שנתית.

14.6 לדברי הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, הואיל ואין מספיק תקציב לתחזוקה ולטיפול במפגעי הבטיחות, אכן ליקויים רבים נותרים תקופה ארוכה ללא הסדרה כנדרש.

14.7 הביקורת מעירה כי מחובתו של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, בתוקף תפקידו, להתריע על ליקויי הבטיחות המתגלים בביקורות שלו ושל משרד החינוך עד שיטופלו. הביקורת לא מצאה תיעוד להתרעות אלו.

14.8 הביקורת בדקה נושא זה גם עם מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך. נבדק מדגמית אופן הטיפול והתיקון במפגעי הבטיחות כפי שעלו וצויינו בדוחות הביקורת, וכן האם מתקיים מעקב מסודר ושיטתי אחר אופן הטיפול בליקויי הבטיחות.

14.9 מבדיקת הביקורת עולות ההערות והליקויים, כמפורט:

14.9.1 כול החומר הנוגע לבטיחות גני הילדים מרוכז בקלסרים, עם חוצצים בחתך גני ילדים/כתובת הגן.

התיעוד היחידי הקיים לכול גן ילדים נוגע למתקני המשחקים בחצר הגן, כדלקמן: אישור ביצוע בדיקה שנתית של מתקני המשחקים, בדיקה ואישור התקנה ראשוני למתקני המשחקים של מכון התקנים, צילומים של מתקני המשחקים והזמנות וחשבונות של התקנת מתקני המשחקים החדשים.

14.9.2 לא נמצא כול תיעוד לביצוע בדיקה חודשית לשלמות מתקני המשחקים, כנדרש על פי תקן מתקני משחקים 1498 של מכון התקנים.

בטיחות בגני הילדים

כמו כן לא נמצא כול תיעוד לביצוע בדיקה תלת שנתית כנדרש על פי התקן.

עוד מציינת הביקורת כי אין כול תיעוד לביקורות הנערכות בגני הילדים ושבמהלכן עולים ליקויים המצריכים הסדרתם ע"י מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך, ואין כול ראייה לכך שהליקויים המפורטים בביקורות אכן טופלו.

14.9.3 כד, למשל, כאשר הביקורת הציגה בפני מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך מדגם של דוחות ביקורת בטיחות שנערכו ע"י משרד החינוך וביקשה לבדוק האם טופלו הליקויים המפורטים בהם ומתי, השיב מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך כי דוחות כאלו כלל לא מוכרים לו, והוא רואה אותם זו פעם ראשונה.

14.9.4 הביקורת תמחה מאד כיצד ייתכן מצב בו האחראי לתיקון הליקויים בפועל לא מיודע בדבר הליקויים הבטיחותיים הטעונים תיקון מיידי.

14.9.5 לדברי מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך, הפניות של מנהלות גני הילדים למחלקתו בגין ליקויי בטיחות ותחזוקה נרשמות במערכת ה-C.R.M והן נותרות רשומות עד לתיקון התקלות. כך הדבר גם כאשר לדוחות הבטיחות המתקבלים מהממונה על הבטיחות במוסדות החינוך - הליקויים המפורטים בהם מוזנים למערכת ה-C.R.M.

14.9.6 מטרתה של מערכת ה-C.R.M המצוייה בתחום ניהולו של מנהל המוקד העירוני והממונה על תלונות הציבור היא לקלוט את הפניות למוקד העירוני ולהעבירן לגורמים האמורים לטפל בהן תוך כדי תיעודן ושמירה על לוחות זמנים מוסדרים לטיפול בהן.

14.9.7 הביקורת מציינת כי ליקויי הבטיחות הנוגעים להתנהלות של מנהלת גן הילדים, כפי שפורטו בדוח הבטיחות של משרד החינוך טופלו באופן מיידי על ידי מנהלת המחלקה לגיל הרך, בפנייה ישירה אל מנהלות גני הילדים שבהם נמצאו ליקויים אלו, כגון: הסרתה של מראה העשוייה מזכוכית והחלפתה במראה העשוייה מחומר לא שביר, כגון: פרספקס, או החזקתם של חומרי הניקוי בגן בארון נפרד ונעול, רצוי מחוץ למטבח ומעבר להישג ידם של הילדים.

14.9.8 מממצאי הביקורת עולה כי לא מתנהל מעקב מסודר ושיטתי אחר הטיפול והתיקון של ליקויי הבטיחות כפי שעולים בדוחות הביקורת של הגורמים המוסמכים, והדברים אף אינם מתועדים באופן ראוי.

14.10 הביקורת מציינת כי קיימת תוכנת מדף לניהול בטיחות המצוייה בשימוש רשויות מקומיות המאפשרת ניהול מסודר יותר של טיפול בתיקון ליקויי בטיחות, חיתוכים על פי סדרי קדימויות, זיהוי מפגעים בחתך רוחבי ועוד.

בטיחות בגני הילדים

- 14.11 תוכנה זו המהווה כלי ניהולי תאפשר לממונה על הבטיחות במוסדות החינוך ולמנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך לשלוט באופן יעיל יותר על כול הנדרש בתחום הטיפול והמעקב בתיקון ליקויי הבטיחות.
- 14.12 באשר לאי ביצוע בדיקה חודשית של מתקני המשחקים הדגיש מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך כי הדבר יטופל על ידו. תוכן על ידו תכנית עבודה, כך שהדברים יטופלו כנדרש על פי התקן.
- 14.13 בכול הנוגע לאי ביצוע בדיקה תלת שנתית של מתקני המשחקים, לדבריו, הבדיקה המתבצעת בגני הילדים ע"י החברה החיצונית מדי שנה כוללת בתוכה גם את כול הנדרש בבדיקה תלת שנתית, ולפיכך הדברים תקינים מבחינתו.
- 14.14 נכון למחצית חודש פברואר 2013, ל-10 גני ילדים אין עדיין את אישורי הבדיקה של מתקני המשחקים השנתית, וזאת בשל הצורך בהסדרת הליקויים במתקנים כפי שנמצאו במהלך הבדיקות השנתיות שבוצעו ע"י החברה החיצונית, ואשר עדיין לא הוסדרו.
- 14.15 אולם, הדבר לא מנע מהממונה על הבטיחות במוסדות החינוך להנפיק לגני ילדים אלו באוגוסט 2012 את אישור הבטיחות השנתי לשנת הלימודים תשע"ג.
- 14.16 לדברי הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, לגני הילדים הללו היה אישור תקינות למתקני המשחקים מהחודשים אוקטובר-נובמבר 2011, בתוקף לשנה, דהיינו עד לחודשים אוקטובר-נובמבר 2012.
- המבדק ואישור הבטיחות שניתן על ידו לגן הילדים בעבור כול שנה"ל תשע"ג ניתן באוגוסט 2012, כשעדיין היה קיים תוקף של 3 חודשים לאישור הבטיחות של מתקני המשחקים בגן.
- 14.17 במסגרת הערכת סיכונים הנעשית על ידו, הואיל ובכול שנה נבדקים מתקני המשחקים ע"י מעבדה, ולאור תחזוקת מתקני המשחקים המתבצעת במהלך השנה ע"י חברה מתחזקת ("א.ד."), הסבירות לחבלה או נזק משמעותי למתקני המשחקים היא מזערית ולפיכך, תוך הפעלת שיקול דעת, הוא אישר והנפיק את מבדקי הבטיחות השנתיים לגני הילדים לשנה נוספת (תשע"ג), למרות שעדיין לא היו ברשותו האישורים על תקינות מתקני המשחקים לשנה זו.
- 14.18 הביקורת מסתייגת מהסבר זה בעיקר בשל העובדה כי מדובר בנושא בטיחותם של הילדים הנמצאים בגני הילדים. לכול הפחות היה צריך להנפיק אישור זמני עד למועד בו קיים אישור של הגורמים המוסמכים ולא לחדשו עד שיתקבל אישור מעודכן.
- 14.19 יתרה מכך, במועד בו פג אישור הבטיחות למתקני המשחקים לא פעל הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך לערוך בדיקה נוספת על מנת לוודא כי קיים אישור בטיחות מעודכן.

בטיחות בגני הילדים

14.20 כאמור לעיל, בבדיקה המדגמית נמצא כי לגן אחד (גן השייטים), אין רשומה במחשבו של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך ואין כמוכן כול אינדיקציה לעריכת מבדק בטיחות שנתי והוצאת אישור בהתאם.

15. המצאת אישורי בטיחות בגני הילדים לממונה על הבטיחות במחוז

15.1 על פי ההנחיות, אישור בטיחות לכול גן ילדים יועבר מדי שנה עד ה- 15 באוגוסט שלפני תחילת שנת הלימודים לידי מנהל הבטיחות של משרד החינוך במחוז.

15.2 הביקורת בדקה את אופן העברת אישורי הבטיחות בגני הילדים לשנה"ל תשע"ב ומצאה כי על בסיס הרשימה הממוחשבת כפי שמצוייה במחשבו של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, בוצע הדיווח המבוקש למשרד החינוך, אולם במועד מאוחר, בחודש מרץ, כ-7 חודשים לאחר המועד הנדרש לדווח על פי ההנחיות.

15.3 הביקורת מעירה בחומרה על האיחור בדיווח למשרד החינוך, כשגני הילדים נמצאים במחציתה השנייה של שנת הלימודים.

15.4 לטענת מנהל הבטיחות במוסדות החינוך, האישורים האמורים להגיע אליו מגורמי המקצוע השונים כגון: כיבוי אש, חשמל וכו', מתעכבים עד מאד ומגיעים אליו לאחר המועד שבו נדרש להוציא את אישור הבטיחות לגן הילדים (כלומר לאחר ה-15.8). בגני ילדים מסויימים מתקיימות עבודות שיפוצים במהלך חופשת הקיץ כך שלא ניתן לבצע בדיקות אלו ולהנפיק אישורים בהתאם אלא לאחר סיום עבודות השיפוצים, מה שמעכב את הוצאת אישור הבטיחות השנתי.

15.5 בפועל, מעביר מנהל בטיחות מוסדות החינוך למשרד החינוך אישור בטיחות שנתי חלקי עד למועד בו הוא מקבל את כול האישורים הנדרשים, ולאחר מכן מועבר למשרד החינוך אישור מלא.

15.6 הקדמת שליחת אישורי הבטיחות השנתיים למשרד החינוך מחייבת הקדמת אישורי התקציב המיועד לביצוע הבדיקות לקבלת האישורים.

16. בדיקה שנתית של מתקני המשחקים בגני הילדים באמצעות חברה חיצונית

16.1 תקן מתקני משחקים 1498 של מכון התקנים מחייב, בין השאר, ביצוע בדיקה שנתית של כלל המתקנים בגן הילדים ע"י מהנדס/הנדסאי/טכנאי שהוכשרו ואושרו ע"י מכון התקנים לביצוע הבדיקה, וכן ביצוע בדיקה אחת לשלוש שנים ע"י מעבדה בעלת הסמכה לבדיקת מתקני המשחקים מטעם מכון התקנים.

16.2 בעיריית בת ים, בדיקות מתקני המשחקים בגני הילדים מתבצעות אחת לשנה ע"י חברת "גבי שואף בע"מ - בדיקות לא הורסות ופיקוח איכות".

בטיחות בגני הילדים

- 16.3 הביקורת לא מצאה כול אינדיקציה לכך שנערכת גם בדיקה תלת שנתית כנדרש. לדברי מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך, הבדיקה השנתית הנערכת ע"י החברה היא מספקת משום שהיא כוללת בתוכה גם את הנדרש בבדיקה תלת שנתית.
- 16.4 הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, בהתייחסותו לעניין זה, הבהיר כי הדבר תקין מבחינתו.
- 16.5 הביקורת בדקה את תהליך הפנייה בשנים 2011 ו-2012 לחברות המתמחות בביצוע בדיקה מסוג זה לקבלת הצעות מחיר ואופן ההתקשרות עם החברה שנבחרה לבצע את הבדיקות.
ממצאי הבדיקה העלו כי :
- 16.5.1 עלות הבדיקה השנתית לכלל מתקני המשחקים בגני הילדים מסתכמת בשיעור של כ- 36,000 ₪ בשנה.
- 16.5.2 מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך פונה ומקבל מדי שנה מאותן חברות, שתי הצעות מחיר עבור ביצוע הבדיקות. (חברה שלישית שפונים אליה - מכון התקנים, לא מגישה הצעה).
- 16.5.3 הפנייה לחברות לקבלת הצעת מחיר מתבצעת בשיחה טלפונית. אין כול מסמך כתוב המפרט את הדרישות מהחברות. הדבר מנוגד לנוהלי העירייה הקובעים כי בעלויות אלו יש לקבל 3 הצעות מחיר בכתב. הצעות אלו יש לתיימן ולהציגן בכול בדיקה עתידית.
- 16.5.4 החברות המגישות את ההצעה אינן מצרפות להצעתן אישור/כתב הסמכה של מכון התקנים, על פיו הן מוסמכות לבצע את הבדיקות. חרף בקשתה, לביקורת לא הוצג כול מסמך ממנו עולה כי החברה שנבחרה לבצע את הבדיקות אכן מוסמכת לבצען.
- 15.5.5 מבדיקת ההצעות המוגשות ע"י החברות, הביקורת מעירה כי לא ניתן כלל להשוות בין ההצעות, וזאת משום שהן אינן מוגשות על פי פורמט זהה ותוך התייחסות לאותם הפרמטרים. למרות זאת, על פניו ברור שאחת מתוך שתי ההצעות זולה יותר, והיא זו שנבחרה.
- 15.5.6 לשנת 2012 נחתם הסכם מסודר עם החברה שנבחרה לביצוע העבודה. הביקורת מעירה כי בהסכם, בסעיף התמורה, יש התייחסות רק לעלות בדיקה לפני מע"מ (220 ₪) ולעלות בדיקה חוזרת לפני מע"מ (154 ₪), אולם, אין כול התייחסות לעלות נוספת, כמפורט בהזמנת העבודה, 900 ₪ עבור 6 יציאות לאתרים (לפי 150 ₪ ליציאה).
- לדברי מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך, נעשה שימוש בפועל באפשרות זו של 6 יציאות לאתרים בעלות מופחתת, למרות שהדבר לא בא לידי ביטוי בהסכם.

בטיחות בגני הילדים

16.5.7 על פי ההסכם, החברה מתחייבת להתחיל בביצוע העבודה מייד לאחר החתימה על ההסכם ולסיימה בתוך 120 יום. עבור כול יום של איחור החברה אמורה לשלם פיצוי של 250 ₪ שיופחתו מהסכומים המגיעים לה.

16.5.8 על פי האמור, העבודות היו אמורות להסתיים עד לסוף נובמבר 2011. בבדיקה המדגמית נמצא כי לפחות בגן ילדים אחד, החברה ערכה את הבדיקה (בדיקה ראשונה ולא חוזרת לאחר תיקון הליקויים) רק בתאריך 31/1/2012.

לא הוצגה לביקורת כול אסמכתה לכך שלחברה קוזז סכום כספי בשל איחור בביצוע.

16.5.9 לשנת 2013, החברה שנבחרה חתומה על כתב התחייבות (במקום הסכם), זאת בשל שינוי בנוהל העירייה המאפשר בהתקשרויות עד 50,000 ₪ חתימה על כתב התחייבות במקום על הסכם.

על פי כתב ההתחייבות, הבדיקה השנתית של מתקני המשחקים אמורה הייתה להסתיים עד 25/8/12. מבדיקה מדגמית נמצא כי גם במהלך החודשים אוקטובר ונובמבר 2012 עדיין נערכו בדיקות, אולם בשונה מההסכם שנחתם עם החברה בשנה הקודמת ולפיו בגין כול יום איחור, בסיום העבודות, החברה אמורה לשלם לעירייה פיצוי מוסכם מראש, לשנה הנוכחית, כתב ההתחייבות אינו מסדיר כול סנקציה שניתן להטיל על החברה בגין איחורים.

15.5.10 במצב זה יכולה החברה לפעול לפי לוחות זמנים משלה, וכמובן להגיע למצב בו הבדיקות יבוצעו לאחר פתיחת שנת הלימודים, כפי שנמצא בביקורת זו.

17. תיקי הבטיחות בגני הילדים

17.1 במסמך של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, מפברואר 2009, המבוסס על הנחיות ממונה הבטיחות הארצי במשרד החינוך, מנובמבר 2008, מודגש כי בכול גן יש לדאוג לתיק בטיחות, שבו יתויק המעקב החודשי אחר תקינותם של מתקני המשחקים עם רשימת הליקויים שהועברו לטיפול וכן תיעוד של אישורי הבטיחות המונפקים והביקורות הנערכות בגן.

17.2 חרף הנחיית הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך, הביקורת מציינת כי בגני הילדים לא נהוג לנהל תיק בטיחות שבו יתועדו ביקורות הבטיחות הנערכות בגן וממצאיהן, אישורי הבטיחות המונפקים ע"י הגורמים השונים, רשימת הליקויים שהועברו להמשך טיפול של מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך וכד'.

בטיחות בגני הילדים

17.3 הביקורת סבורה כי יש לערב את מפקחות משרד החינוך ומנהלת המחלקה לגיל הרך בנושא זה, במטרה לאכוף את חובתן של מנהלות גני הילדים לנהל תיק בטיחות בהתאם לנוהלי משרד החינוך.

18. בטיחות כיבוי האש בגני הילדים

18.1 איגוד ערים לשירותי כבאות והצלה בת ים חולון אזור, עורך ביקורות תקופתיות במוסדות החינוך לצורך בדיקת סדרי מניעת דליקות.

ביוני 2010 נערכו 81 ביקורות למניעת דליקות בגני הילדים בבת ים. באופן גורף, בכול הביקורות שנערכו נמצאו ליקויים רבים וצורך בהסדרת אמצעים למניעת דליקות, ולפיכך באף לא אחת מהביקורות שנערכו, האיגוד לא אישר את בטיחות הגן למניעת דליקות, וזאת עד לביצוע הנחיותיו, כמפורט בכול אחת מהביקורות שנערכו.

18.2 חרף האמור, הנפיק הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך לגני הילדים אישורי בטיחות שנתיים לשנים 2011 ו-2012.

18.3 לשאלת הביקורת כיצד הונפק אישור בטיחות שנתי לגני הילדים כול עוד לא הוסדר נושא מניעת הדליקות בגן, השיב הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך כי קיים הסכם כתוב בין העירייה ובין איגוד ערים לשירותי כבאות והצלה חולון-בת ים אזור, לפיו, קיימת תכנית שש שנתיית לביצוע כול דרישות האיגוד, כשבמקביל ניתן להנפיק לגני הילדים אישורי בטיחות.

18.4 לבקשת הביקורת, הוצג לה מסמך, מנובמבר 2012, ממנו עולה כי איגוד ערים לשירותי כבאות והצלה מודיע כי "עד סוף השבוע הבא יונפקו לכם אישורי כיבוי לכול מוסדות החינוך".

18.5 בשיחה טלפונית שהתקיימה בפברואר 2013 עם מפקח מניעת דליקות באיגוד ערים לשירותי כבאות והצלה חולון בת ים אזור, אישר הנ"ל כי אישורי כיבוי לא הוצאו "מחוסר זמן".

18.6 הביקורת מציינת כי מסמך זה עדיין אינו מספק הסבר כיצד ומדוע הונפקו לגני הילדים אישורי בטיחות שנתיים לשנת 2011 (תשע"א), כשאין אישור כיבוי אש למניעת דליקות.

לדברי מנהל הבטיחות במוסדות החינוך, המדובר רק בצורך לבדיקת תכולת עמדות כיבוי אש, אישור הניתן ע"י האחראי לנושא כיבוי האש במחלקת הביטחון וכלל לא נדרש אישור מאיגוד ערים לשירותי כבאות והצלה.

בטיחות בגני הילדים

18.7 עוד מעירה הביקורת בשולי הדברים כי דוחות הביקורות למניעת דליקות שעורך איגוד ערים לשירותי כבאות והצלה מופנים לכתובת "עיריית בת ים - חשמונאים 27", כשלא ברור אל מי בדיוק הם ממוענים ומי אמור לרכז את הטיפול בהם. (הדוחות נמצאו מתוייקים בתיק הבטיחות במחלקה לגיל הרך, לאחר שהובאו לידיעתם של מנהל אגף החינוך וגזבר העירייה).
עותק מדוח הביקורת בנושא זה ממוען גם לגן הילדים שנבדק.

19. תקצוב תיקון ליקויי הבטיחות

- 19.1 התקציב לתיקון ולטיפול בליקויי הבטיחות מצוי באחריותו של מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך.
- סך כול התקציב העירוני השוטף המיועד לתחזוקת מוסדות החינוך בתי הספר וגני הילדים, מסתכם בשיעור של כ- 630,000 ₪, והוא כולל בתוכו גם את הנתח המיועד להוצאה הכספית הנדרשת לתיקון ליקויי הבטיחות.
- 19.2 נתח זה אינו "צבוע", על כן, מעת לעת, תיקון ליקויי הבטיחות אינו מבוצע בשל חוסר תקציב, כאשר את סדרי הקדימויות והעדיפויות להוצאות השונות קובע מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך.
- 19.3 הביקורת סבורה כי ראוי "לצבוע" את חלקו של התקציב ולהגדירו ככזה המיועד לתיקון ליקויי הבטיחות.
- לדעתו של מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך, יש צורך בתב"ר לנושא הבטיחות הואיל והוצאה זו אינה צריכה להיות מהתקציב השוטף.
- 19.4 משרד החינוך מעביר מדי שנה לעירייה תקציב השתתפות המיועד לרכישה והתקנת מתקנים לביטחון ובטיחות במוסדות החינוך (תקנה 22-06-49). התקציב לשנת 2013 הסתכם ב- 170,000 ₪ עליהם מחוייבת העירייה להוסיף 113,333 ₪, כך שהשתתפות תהווה 40% מסך התקציב. מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך ומנהל הבטיחות במוסדות החינוך אינם מעורבים בקבלת ההחלטות על הפריטים שיירכשו או/ויותקנו מתקציב זה וכן באלו מוסדות חינוך.
- 19.5 הביקורת סבורה כי בשל העובדה שבידי מנהלים אלו מצוי הידע בדבר הליקויים ומפגעי הבטיחות הקיימים במוסדות החינוך, מן הראוי שיהיו שותפים לתהליך קבלת ההחלטות הללו ויחוו את דעתם בנוגע לסדרי העדיפויות בעניין זה.

20. סיורים בגני הילדים

- 20.1 הביקורת ערכה סיורים במספר גני ילדים באופן אקראי ומדגמי, על מנת להתרשם באופן חזותי ממצבם של גני הילדים בתחום הבטיחות.

בטיחות בגני הילדים

במסגרת סיורים אלו נבדקו עשרה גני ילדים, כדלקמן: גן הדייגים, גן היס התיכון, גן המפרץ, גן המיצר, גן השונית, גן המצוף, גן הרשת, גן השייטים, גן העוגן וגן מכמורת.

20.2 הביקורת בדקה את הנושאים הבאים:

20.2.1 **מיכלי גז לבישול** - לא נמצאו מיכלי גז לבישול בתוך אורו בסמוך למבנה גני הילדים.

20.2.2 **חדר המטבח** - לא נמצאו ממצאים המעידים על ליקויי בטיחות בחדר המטבח.

20.2.3 **מתקני בישול** - הבישול בגני הילדים מתבצע באמצעות פלטות חשמליות.

20.2.4 **חומרי ניקוי** - בשניים מבין גני הילדים שנבדקו נמצא כי חומרי הניקוי הוחזקו במקומות נגישים לילדי הגן. הביקורת הסבירה לצוות הגן על חשיבות החזקתם של חומרי הניקוי הרחק מהישג ידם של ילדי הגן, בארון גבוה סגור ונעול.

20.2.5 **תיק עזרה ראשונה** - בכול גני הילדים נמצא תיק עזרה ראשונה במבנה הגן.

20.2.6 **כיסוי לארגז החול** - בכול גני הילדים, להוציא גן אחד, נמצאו כיסויים לארגזי החול.

21. הביקורת ממליצה:

א. לערוך תכנון שנתי, הכולל לוח זמנים מפורט של כלל המבדקים הבטיחותיים שיש לבצע על פי הנחיות משרד החינוך והעירייה במבנים של גני הילדים על מנת לבצעם באופן שיטתי ומוקפד.

ב. לייעד תקציב (תב"ר) לטיפול בליקויי הבטיחות ובראש ובראשונה לליקויים המוגדרים כליקויים שיש לתקנם בדחיפות. בתקציב זה לא ייעשה שימוש לתיקונים או שיפוצים שאינם בגדר ליקויים בטיחותיים.

ג. לשתף את מנהל המחלקה לתחזוקת מוסדות החינוך ומנהל הבטיחות במוסדות החינוך בתהליך קבלת ההחלטות לרכישת אורו התקנת מתקנים לביטחון ובטיחות במוסדות החינוך (תקנה 22-06-49), וזאת בשל העובדה שבידי מנהלים אלו מצוי הידע בדבר הליקויים ומפגעי הבטיחות הקיימים במוסדות החינוך, וסדרי העדיפויות לטיפול בהם.

ד. לבצע מבדק בטיחות פעם בשנה, באחריות מנהל הבטיחות במוסדות החינוך בכול אחד מגני הילדים ולהוציא דוח סיכום.

בטיחות בגני הילדים

- מבדק זה אמור להתריע על ליקויים בטיחותיים בגן הילדים באם קיימים ולהוות בסיס להכנתה של תכנית עבודה שנתית לתיקונם בהתאם לסכנה הטמונה בהם. כלומר, קביעת סדרי קדימויות לתיקונם.
- ה. לערוך תכנית עבודה שנתית לשיפור הבטיחות בגני הילדים. התכנית תכלול נקיטת אמצעים נוספים על הקיימים להבטחת בטיחותם של ילדי הגן וצוות הגן ובנוסף, הדרכה מקיפה בנושא הבטיחות בגן הילדים לצוותי הגן.
- ו. לתעד בכתב את הבדיקות החזותיות של מתקני המשחקים בחצרות גני הילדים המבוצעות על ידי נציג המחלקה לתחזוקת מוסדות חינוך. התיעוד יכלול את מועד הבדיקה ואת ממצאיה, ולסיכום את הפעולות הנדרשות לתיקון הליקויים באם נמצאו.
- ז. להתייחס בכובד הראש הראוי לממצאי המבדקים שעורך משרד חינוך או/ו גורמים חיצוניים נוספים בנושא הבטיחות בגני הילדים, ולוודא תיקון ליקויי הבטיחות שנמצאו במבדקים אלו. כול זאת, תוך כדי שיתופם של כול הגורמים בעירייה ובמשרד החינוך בעניין.
- ח. לקיים ישיבות צוות הכוללות את הגורמים האחראים בעירייה לבטיחות בגני הילדים, ואליהם לצרף את מפקחות משרד החינוך על גני הילדים במטרה להציג את ממצאי המבדקים שבוצעו בגני הילדים.
- ט. לתעד באופן מלא את כול המבדקים הבטיחותיים שבוצעו בגני הילדים ושעל בסיסם הונפקו אישורי הבטיחות השנתיים. רצוי לבצע גם סריקה ממוחשבת של המסמכים.
- י. לוודא הפצתם של ממצאי המבדקים השונים שנערכו בגני הילדים בדוח מסודר לכול הגורמים האחראים על נושא הבטיחות בגני הילדים בעירייה ובמשרד החינוך.
- יא. לאגד את כול האישורים המתקבלים מהגורמים המוסמכים השונים, כגון: כיבוי אש, חשמל וכו' לקובץ אחד לכול גן ילדים. כך ניתן יהיה לעקוב באופן מסודר אחר קבלת האישורים הנדרשים מכלל הגורמים.
- יב. להמציא למנהלות גני הילדים ולמנהלת המחלקה לגיל הרך את אישורי הבטיחות השנתיים וכן את אישורי הבטיחות למתקני המשחקים בחצרות גני הילדים.
- יג. להעביר לידי מנהל הבטיחות במשרד החינוך במחוז אישור בטיחות לכול גן ילדים מדי שנה, בהתאם למועד שנקבע על ידי משרד החינוך ולא מאוחר ממועד זה, כלומר, עד ה-15 בחודש אוגוסט שלפני תחילת שנת הלימודים.
- יד. לבצע סקר בטיחות שנתי להערכת הסכנות בגני הילדים, שמטרתו תכנון שנתי ורב-שנתי של פעולות מתקנות ומונעות.
- טו. לטפל בכול מפגעי הבטיחות שהובאו לידיעתם של הגורמים האחראים על הבטיחות בגני הילדים על ידי מנהלות גני הילדים או גורמים אחרים הנוגעים לפעילותם של גני הילדים.

בטיחות בגני הילדים

- טז. לערוך באופן שיטתי ועקבי דיונים בעקבות אירועי בטיחות או/ו תאונות שהתרחשו בגן הילדים בהשתתפותם של כול הגורמים האחראים לבטיחות בגני הילדים בעירייה ובמשרד החינוך על מנת להפיק לקחים מאירועים אלו, לתקן את ליקויי הבטיחות באם התגלו ולפעול למניעת הישנותם של אירועים אלו.
- יז. לארגן את נושא החניכה של צוותי ההוראה בגני הילדים באופן מוסדר, כך שכול אחד מהצוותים יקבל הדרכה מקיפה ומוסדרת בתחום הבטיחות אחת לפרק זמן שיוגדר. ניתן לבצע זאת גם בתום ביצוע מבדק הבטיחות בגן הילדים. יש לתעד קיום הדרכה זו.
- יח. לשקול רכישתה או הכנתה באמצעות מחלקת המחשב בעירייה של תוכנת מדף לניהול בטיחות המאפשרת ניהול שיטתי ועקבי של טיפול בתיקון ליקויי הבטיחות, חיתוכים על פי סדרי קדימויות, זיהוי מפגעים בחתך רוחבי ועוד. תוכנה זו המהווה כלי ניהולי תאפשר שליטה באופן יעיל יותר על כול הנדרש בתחום הטיפול והמעקב בתיקון ליקויי הבטיחות.
- יט. לקבל מהחברות המציעות בתהליך בחירת החברה לביצוע המבדקים השנתיים של מתקני המשחקים, הצעת מחיר מפורטת בכתב. הפנייה לחברות תיעשה באמצעות מסמך המפרט את הנדרש בעבודה זו באופן שניתן יהיה לערוך השוואה בין ההצעות השונות. מסמכים אלו יתועדו למעקב ובקרה.
- כ. להקפיד על קבלת אישור/כתב הסמכה של מכון התקנים מכול אחת מהחברות המציעות על פיו הן מוסמכות לביצוע הבדיקות.
- כא. לכלול בכתב ההתחייבות שנערך בין העירייה והחברה שנבחרה לערוך את המבדקים השנתיים למתקני המשחקים בחצרות גני הילדים התחייבות ללוחות זמנים שיתאימו למועד בו על העירייה להעביר למשרד החינוך אישורים אלו. בכתב ההתחייבות זה יש להסדיר סנקציה שניתן להטיל על החברה בגין איחורים, קרי, קנסות כספיים.
- כב. להקפיד על קיומו של תיק בטיחות בכול אחד מגני הילדים לאור חשיבותו הרבה. לשם כך, יש לרענן נוהל זה באמצעות מפקחות גני הילדים ולוודא יישומו בפועל.
- כג. לרענן באופן שיטתי ומסודר את נוהלי הבטיחות בגני הילדים בפני צוותי גני הילדים, הן לפני פתיחת שנת הלימודים והן במהלכה. כמו כן, יש לבצע השתלמויות והדרכות באופן שוטף העוסקות בנושאים חשובים אלו.
- כד. לערוך פיקוח ומעקב של הממונה על הבטיחות במוסדות החינוך אחר הבדיקות והביקורות שעל מנהלות גני הילדים לבצע בתדירות הנדרשת על מנת לוודא כי הן אכן מבוצעות. בנוסף, יש לבחון את ממצאי בדיקות/ביקורות אלו במטרה לרכז את הליקויים הבטיחותיים במידה שנמצאו, ולהכין תכנית פעולה לתיקונם במהירות הנדרשת (קביעת סדר קדימויות בהתאם לחומרת הליקוי). לבסוף, יש לוודא כי אכן התיקון בוצע כנדרש ונפתרה הבעייה הבטיחותית.